

חסד ואמת נפגשו: למה התפצלה הנהגת ישראל לשניים? מבוסס על תורת מנחם תשכ"ג ב/61

בחג הפסח תש"נ, ביקרו חמי וחמותי וילדיהם (משפחת הרב מרדכי צבי דוברבסקי מראשון לציון) אצל הורי חמי בניו יורק. במוצאי החג האחרון של פסח הם התכוונו לשוב ארצה ועברו דרך 770 לקבל ברכת הדרך מהרבי. באותה שעה נערכה חלוקת 'כוס של ברכה' וחמי עבר ואמר כי הם שבים כעת לארץ. הוא ציפה לקבל כרגיל ברכת "פארט געזונטערהייט", אך הרבי לא הגיב לדבריו.

חמי לא ידע מה לעשות, אך לא היה זמן לחשוב. שעת הטיסה התקרבה והם אצו לשדה התעופה. בינתיים חלו עיכובים בדרך והם הגיעו לשדה באיחור. כל הפצרותיהם לעלות על הטיסה נדחו והם הועברו לטיסה אחרת ביום המחר. למחרת בבוקר אחרי תפילת שחרית, עמד חמי בקצה בית הכנסת, במקביל למסלול ההליכה של הרבי והפעם הרים הרבי את עיניו הקדושות ואמר בחיוך קל: "פארט געזונטערהייט"...

אחת התכונות החיוניות למנהיג ציבור היא יכולת רטורית. באמצעותה הוא מניע את ההמונים לפעולה ומחולל מהפכות. ככל שמדובר במנהיג רוחני, חשיבות כוח הדיבור שלו היא כפולה ומכופלת, משום שיהודים לא זזים בלי הוראת הצדיק. עם מילה אחת שלו, הבשר כשר לאכילה ועם מילה הפוכה - הבשר טרף. עם מילה אחת של הסכמה, הולכים לעשות שידוך ועם מילה אחרת - בורחים ממנו.

ולכן קשה מאוד להבין את מבנה ההנהגה הראשוני והחשוב ביותר בתולדות ישראל, זה שהוציא אותנו ממצרים, הוריד בידינו את תורת ה' והוליד את אבותינו במדבר ארבעים שנה: בפעם היחידה בהיסטוריה, ה' בחר בצוות הנהגה כפול: משה שידע מה לומר ואהרן שידע איך לומר.

משה שהיה באותם ימים במדיין, חי חיים נוחים אצל חמיו, הפוכים בדיוק מכאבי הסבל והעיניו במצריים. יום אחד הוא צעד במדבר ופתאום ראה מחזה שלא מן העולם הזה: סנה קוצני בוער והסנה לא אוכל. הוא מתקרב ושומע את דבר ה' מורה לו לעזוב הכול וללכת למצרים לגאול את ישראל משם. אלא שמשה העלה טענה חמורה: הוא התגונן וטען כי אינו מסוגל בשום אופן לבצע את המשימה המורכבת: הוא חסר יכולת רטורית, הוא אינו מרשים בכוח הדיבור שלו, ולכן פרעה יגחך לו ועם ישראל לא יעניק לו יחס.

1. שמות ד, י: ויאמר משה אל ה': בי ה', לא איש דברים אנוכי, גם מתמול, גם משלשום, גם מאז דברך על עבדך, כי כבד פה וכבד לשון אנוכי.

המפרשים דנים באריכות הלשון: "לא איש דברים אנוכי, כבד פה וכבד לשון אנוכי", ומפרשים כי משה סבל מסדרת חולשות וורבוליות (כושר הביטוי בעל פה):

ראשית, משה היה מגמגם. הוא היה מוציא את הדיבור מתוך קושי ובצורה שעשויה לעורר גיחוך. המדרש מספר כי משה סבל מכך מהיותו ילד בגיל שלוש, אז ישב על ברכי פרעה בארמונו ושלח ידו הקטנה להסיר את כתר פרעה מראשו ולהעבירו אל הראש שלו. יועצי המלך נבהלו והחלו לצעוק כי הילד זומם למרוד בפרעה ולהחליף את כסאו. ואולי זהו גואלם של ישראל, שאנו כה חוששים ממנו. מנגד, יועצים אחרים אמרו כי מדובר בסך הכול בשובבות של ילד בן שלוש.

החליטו לערוך לו מבחן אינטלקט ולבחון את כושר ההבנה שלו. העמידו מולו צלחת עם גחלים ועוד צלחת עם תכשיטי זהב ורצו לראות אם יידע להבחין בהבדל בין השתיים: אם ישלח ידו אל הזהב, משמע שהוא ילד בוגר ואם יבחר בגחלת, משמע שהוא עדיין תינוק. משה החכם שלח ידו אל הזהב, אך המלאך גבריאל ירד מהשמים ודחף את ידו לכיוון הגחלת. משה נרתע מהגחלת הלוהטת ובתנועה אינסטינקטיבית משך את ידו אל הלשון ופצע אותה קשות – ומאז היה כבד פה.

רש"י שם: כבד פה – בכבודות אני מדבר.

שנית, משה לא היה בקי בשפה המצרית והחזיק אוצר מילים דל. זאת משום שברח ממצרים בהיותו נער צעיר (ילקוט שמעוני: בגיל עשרים), ומאז שהיה שישים שנה רצופות במדיין ושכח את שפת מצרים.

רשב"ם: איני בקי בלשון מצרים בחיתוך לשון, כי בקטנותי ברחתי משם ועתה אני בן שמונים.

ומעל ומעבר לכל זה, משה מצהיר כי הוא חף מכישורי דיפלומטיה. המונח "דיפלומטיה" פירושו, אמנות **ניהול משא ומתן**. זאת אמנות שכנוע המבוססת על הצהרות שקולות, בלתי פוגעות ואף מתחנפות. ואילו משה היה ההיפך הגמור מכל זה: הוא היה אדם קדוש, פנימי, ישיר שפיו וליבו שווים. ולכן היה עלול לכאורה **לפגוע** ולקלקל את השליחות הדיפלומטית לפרעה.

ספורנו: לא איש דברים אנוכי – בלתי מורגל במלאכת לשון לימודים לדבר לפני המלך.

וכאן הגיעה תגובה מפתיעה מאוד מצד ה', כזו שלא חזרה עוד במהלך ההיסטוריה: במקום להרגיע אותו ולומר: 'משה, יהיה בסדר, אתה תשבור את ההתנגדות עם הקדושה והטהרה שלך ומי צריך רטוריקה?', או: 'אל דאגה, ארפא אותך מיד מהגמגום שלך', כמו שיקראו הספרדים בהפטרות הפרשה את תלונת הנביא ירמיהו: "לא ידעתי דבר כי נער אנוכי" ותגובת ה' היא: "וישלח ה' את ידו ויגע אל פי" ומאז אוצר המילים שלו התעשר – תמורת זאת, ה' מגיב בצורה אחרת לגמרי:

ה' מקבל את טענת משה ואומר כי הוא ימנה את אהרן אחיו למתרגם שלו, ולכל מקום הם ילכו יחד. הסדר ביניהם יהיה, שמשה יאמר לפרעה (ולישראל¹) את דברי ה' בלשון הקודש, בדיוק כפי ששמע אותם מה' ואהרן ישוב ויתרגם את הדברים למצרית, וכן יעבירם לישראל בצורה ברורה.

זאב: אתה תדבר את כל אשר אצוור ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושילח את בני ישראל מארצו. מכילתא דרשב"י: אתה תדבר בלשון הקודש כמלאך ואהרן אחיך ידבר בלשון מצרי.

וכאן מתבקשת הקושיה: **מה היה הצורך בצוות הנהגה כפול?** אחת מהשתיים: אם ה' בחר בקדושתו הנעלית של משה ככוח שיכול לחולל ניסים ולשבור את קליפת מצרים, שמשה ילך לבדו? ואם צריך לעשות זאת באופן מתקבל ומתיישב בגדרי העולם כדרכו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, **שאהרן לבדו יהיה נביא ה'** ויוציא את עם ישראל ממצרים?

במיוחד, **שאהרן ניחן בכל מה שהיה חסר למשה**. המדרש מספר (תנחומא כז) כי בכל עשרות השנים שמשו ברח ממצרים, אהרן היה הנביא והמעודד של עם ישראל. מעבר לכך: אהרן ניחן בכישורי **מפיג מתחים סידרתי**. הוא היה בקי כידוע בעשיית שלום בין איש לאשתו, ומכאן שהיו לו כישורי שכנוע מעולים.

ואם כן, אהרן היה בדיוק האיש הנכון במקום הנכון ומתאים לגאול את ישראל ממצרים?

הנה ניסוח נהדר בשפתו של האברבנאל, הטוען כי משה חשש שהוא נבחר להיות **מוליך מכתבים מה' לאהרן**. משה חש כמו 'נהג מונית', המעביר אגרות לאיש שאמור לעשות בהן שימוש.

אברבנאל עמוד לט: אמר בסנה: 'שלח נא ביד תשלח' – כוונתו לומר לפניו יתברך: אם היה מתוקן פי ולשוני, הייתי ראוי לשליחות והייתי ציר נאמן לשולחי ... אבל אם אני כבד פה וכבד לשון ולא אדבר דבר [ישירות] לא לפרעה ולא לישראל, איני ציר בגויים שולח אלא ... כשליח הולכה שיתנו בידו כתב אחד להוליכו ממקום למקום ... ללכת שמה וליתן מה שניתן בידו ...

מה היה, אפוא, סוד חלוקת העבודה בין משה ואהרן?

¹ ליתר דיוק: אצל ישראל, משה אמר בלחש באוזן אהרן ואהרן אמר לישראל. ראו לקו"ש טז/69.

הנושא המדובר כאן - מינוי הרבי הראשון בעם ישראל – הוא הזדמנות נאותה לדבר על יסוד היסודות בעולמו של החסיד: אישיות הרבי, והתכונה שמייחדת אותו על פני כל אדם מוכשר אחר.

א. התמיהה הראשונה במשימת השליחות של משה, היא הסירוב העיקש שלו לקבל את השליחות. במשך שבעה ימים רצופים, משה ניהל משא ומתן מייגע עם הקב"ה, בו מפציר בו ה' לעזוב את מדיין וללכת למצרים ואילו הוא מערים קשיים וטוען כי אינו האיש המתאים לשליחות.

נחשוב על כך: עם ישראל התייסר במצרים. הגברים עבדו עבודות כפייה בפרך והילדים נשחטו ונטבחו, ואילו משה רבנו – אוהבם של ישראל – מסרב לקבל את השליחות לגואלם משם.

זאת תמיהה קשה במיוחד לאור הדברים שלמדנו קודם לכן בתורה. בחומש בראשית למדנו על שתי שליחויות קשות במיוחד, בהן נצטוו אנשים לעשות משימות שהיו כרוכות בדיני נפשות ממש – ובשני המקרים הם ענו מילה אחת: "הנני".

המקרה הראשון היה אצל אברהם אבינו. הוא נצטווה לעקוד את בנו על המזבח, לשחוט את הילד שנולד אחרי מאה שנות ציפייה ועליו הובטח: "כי ביצחק יקרא לך זרע", אך אברהם לא שאל ולא התווכח, אלא "ויאמר הנני!". הפעם השנייה הייתה אצל יוסף. יעקב שלח אותו לראות את שלום אחיו, ובמקום להתגונן ולומר: 'אבא לא, מסוכן לי, לא אשוב משם בחיים', ענה מילה אחת: "הנני".

והנה מבקשים ממשה דבר הרבה פחות תובעני - והוא מסרב. ועוד בשעה שעם ישראל נטבח במצרים. מה המסר כאן? מה רוצה התורה ללמד עם הסירוב של משה, האיש שהיה עבד ה'?

2. אברבנאל שמות ג השאלה העשירית: למה היה נשמט משה מהשליחות ההיא, באומרו מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את ישראל ממצרים, והלא הוא משבט לוי היה, ראש שבטי ישראל, וכבר נתגדל בבית המלך ויחכם מכל האדם וליבו כלב האריה ולמה היה נשמט מהשליחות הראוי לו?

למען האמת, השאלה הרבה יותר מעניינת: המדרש מספר דבר מדהים. האופי המתבודד של משה, נמשך לכל אורך ארבעים שנות הנהגתו. משה אף פעם לא התאהב בשררה. בכל הזדמנות שהייתה לו להיפרד מן ההנהגה ולחזור להיות עם עצמו, הוא מיהר לעשות זאת.

תנחומא ויקרא ג: שבעה ימים היה ה' מפתה למשה בסנה לשלחו והוא משיבו: שלח נא ביד תשלח ... לאחר ש[קבל השליחות ו]הלך לפרעה, אמר אותו רשע: מי ה' שאשמע בקולו? התחיל משה אומר: אני כבר עשיתי שליחותי, הלך וישב לו. אמר לו הקב"ה: ישבת לך?! בא דבר אל פרעה מלך מצרים .. לאחר שהוציאם ממצרים וקרע להם את הים ועשה את המשכן, אמר: מכאן ואילך מה יש לי לעשות? עמד וישב לו. אמר לו הקב"ה: חייך ... יש לך ללמד לישראל טומאה וטהרה ולהזהירן היאך יהיו מקריבים קרבן לפני.

מה מונח כאן בתוך התיאור הזה - שמשה התחמק בכל עת מן השררה?

ליל חג הפסח תשמ"ח, היה החג הראשון לאחר הסתלקותה של הרבנית חיה מושקא, רעייתו של הרבי מלובאוויטש קרוב לשישים שנה. הרבי שהה בחדרו ומזכירו של הרבי, הרב גרונר, התקשה לעזוב את המקום. היה קשה לו להעלות על הדעת, שהרבי יערוך לבדו את הסעודה החגיגית, יקדש לבדו על הכוס ויאמר לעצמו את ההגדה. הרבי חייך והורה למזכירו ללכת לביתו.

המחשבה על הדרך שבה בחר הרבי, קשה במיוחד לאור העובדה שבאותה שעה ממש, ישבו אלפי יהודים בכל רחבי העולם ונהנו מסעודת פסח חגיגית בזכות הרבי. שלוחי חב"ד ערכו סדרי פסח ציבוריים בכל רחבי העולם לאלפי יהודים, אך הרבי עצמו, ביכר את השהות לבדו. זאת הייתה תזכורת עמומה לסירובו העיקש של הרבי, לקבל על עצמו את כס נשיאות חב"ד במשך שנה שלמה לאחר הסתלקות חותנו.

יש כאן מסר בעל עוצמה: התורה רוצה ללמד עם פרשת משה, שמי שראוי לשררה – **לא רוצה בה**. העובדה שמשה התווכח עם ה', לא מעידה על חיסרון שלו, אלא ההיפך הגמור: היא הסימן המובהק ביותר לכך שהוא **ראוי להנהגה**. שכן הוא מבין היטב **מה כרוך בתפקיד ולכן נמנע ממנו**. אדרבה: מי שרודף אחרי ההנהגה, הוא זה שצריך להימנע ממנה. משום שאינו מבין את משמעותה.

תנחומא שם: כל מי שרודף אחר שררה, השררה בורחת ממנו וכל מי שבורח משררה - השררה רודפת אחריו, זהו שנאמר (משלי כט, כג): גאוות אדם תשפילנו ו[דווקא] שפל רוח יתמוך כבוד.

ראשית, ברמה הפשוטה: התפיסה היהודית על מנהיגות היא: "משרת ציבור". כאשר נבחר אדם להיות מנהיג ציבור, משמעות הדברים, שהוא מתנתק לחלוטין מעולמו האישי והופך להיות עבד של הציבור, מסור ונתון לכל צרכיהם. בפשטות גמורה: **משה פרש מאשתו והשאיר את ילדיו אצל חותנו במדיין!**. אין שום עדות בתורה על שעות חברותא, שמשה למד עם הילדים שלו. המסירות של משה למען ישראל מגיעה לשיא, כאשר הוא אומר: "מחני נא מספרך אשר כתבת", בשבירת הלוחות למענם וכו'. כך שאף אדם נרמלי, לא אמור להסכים ולשוש למשרה כזו.

בעומק יותר ובשפת החסידות: התפקיד של מנהיגות ציבורית, הוא הפוך בדיוק **מהאישיות הנעלית של משה**. מנהיג ציבור צריך לפרוש מעולמו הנעלה ולהתעסק עם **הפטפטת של העם**. במקום להיות בעולם של התקשרות מוחלטת לאלוקות, עליו לריב עם דתן ואבירם וכל מיני אנשים שחסר להם קישורים ואבטיחים במדבר. כך שלא היה כל פלא בכך, שמשה נרתע מהמחשבה על מנהיגות.

בשנת תשמ"ו, קנה יהודי עשיר מכונית אמריקאית חדשה לרבי מלובאוויטש. המזכירים של הרבי החנו רחוק את המכונית הישנה והמקרטעת, בה נסע הרבי עשרות שנים והעמידו את הרכב החדש מול 770. הרבי יצא אל החנייה וראה את הרכב החדש. הוא ביקש למסור לאותו אדם עשיר, ש"שונא מתנות יחיה" וביקש להמשיך לנסוע במכונית הרעועה...

בכך מבאר רבנו הזקן באופן נפלא, את העובדה התמוהה שמשה היה "כבד פה וכבד לשון". לכאורה, אדם נעלה כזה, מדוע לא היה מושלם בכוח החשוב של הדיבור? אלא זאת הייתה **תוצאה טבעית מהקדושה שלו**. החיסרון הרטורי הוא ביטוי ישיר להיותו בטל אל ה'. שכן יכולת רטורית כרוכה **בנתינת מקום וחשיבות אל העם**. אדם רטוריקן, הוא טיפוס שיודע לחשוב בראש של העם ולדבר את שפתו הנמוכה. ואילו משה היה בטל לאלוקות, ובמילא המעבר להנהגה ציבורית היה זר ומנוכר לו.

תורה אור כג, סע"א: לוי הוא בחינת התקשרות, כמו שכתוב הפעם ילווה אישי אלי, והוא בחינת המחשבה, כנראה בחוש שמי שהוא בעל מחשבה, אינו מרגיש כלל בעסקים החולפים לפניו מחמת גודל התקשרותו במחשבה ... ולכן יצא ממנו משה שהיה כבד פה וכבד לשון, דהיינו שלגודל התקשרותו בבחינת ביטול, ונחנו מה, לא היה יכול להיות משפיע כו' שהוא בחינת הדיבור כו'.

ואחרי ההקדמה הזו, אנו שבים ושואלים: מה היה הצורך בשותפות בין משה ואהרן? אם המנהיג האידיאלי הוא דווקא זה שהוא כבד פה וכבד לשון, מה היה הצורך בתרגומו של אהרן? ואם נדרשת מנהיגות עממית שמבינה את צרכי העם, למה לא נשלח אהרן לבדו?

ב. לפני שנכנסים לעומק הנושא, נעיר לשלמות העניין: המפרשים מדגישים כי קושי הדיבור של משה, חלף בעת מתן תורה. אין הכוונה לומר שמשה הנהיג את ישראל עד סוף ימיו והעניק להם את כל פרטי התורה והמצוות תוך שהוא אינו מסוגל לדבר ונאלץ ללחוש באוזנו של אהרן.

ראיה מוכחת לכך הוא ספר דברים: הספר הזה הוא הנאום הארוך של משה, שנמשך על פני אחת עשרה פרשיות ושלושים וארבעה פרקים – אולם הספר נאמר **אחרי פטירת אהרן**. כך שמוכח שמשה נרפא מחולשתו.

3. מדרש רבה ריש דברים: לשונה של תורה חביבה, שהיא מרפאת את הלשון ... הרי משה, עד שלא זכה לתורה, כתיב בו לא איש דברים אנוכי, כיון שזכה לתורה, נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים. מנין, שנאמר 'אלה הדברים אשר דיבר משה' (וכל ספר דברים).

כעת נשוב אל מרכז העניין ונשאל: מה היה הצורך בצוות כפול של הנהגה: משה שידוע מה לומר ואהרן - איך לומר?

ג. הבה נפתח עם סיפור בעל מסר מיוחד במינו: תנועת הנוער "בני ברית", היא אחד הארגונים היהודיים הוותיקים בארצות הברית. בחנוכה שנת תשכ"ח (סוף 1967), קיים הארגון כנס נוער אזורי בן שלושה ימים במיניסוטה בארצות הברית ומארגני הכינוס פנו אל הרב משה פלר, אז שליח צעיר של הרבי מליובאוויטש, להיות אחד משלושת הנואמים המרכזיים לפני בני-הנוער.

זה היה כחצי שנה אחרי מלחמת ששת הימים, עת הכריז הרבי על 'מבצע תפילין' וקרא לזכות את המוני ישראל במצווה זו והרב פלר הגה רעיון: רובם של בני הנוער שיבואו להשתתף בכינוס, לא ראו תפילין מימיהם ולכן זאת הזדמנות להציע להם להניח תפילין. הרב פלר החליט להעמיד דוכן תפילין לפני התחלת הכינוס ביום הראשון, ועוד הוא ביקש מהנהלת הכינוס, לשלב את הנחת התפילין בתכנית הרשמית של היום השני. ביחס ליום השלישי של הכינוס, הוא חשש לבקש שוב להניח תפילין עם הצעירים וסבר שזו תהיה 'מתיחת החבל יתר על המידה'.

ההצעה שלו התקבלה ואז עמדה לפניו בעיה חדשה: מהיכן ישיג זוגות תפילין עבור מאתיים בני נוער. הוא התקשר למזכירות הרבי וכעבור כמה דקות נמסר לו כי הרבי הודיע שישלם בעצמו תמורת כל הזוגות שימצא. הרב פלר הפעיל לחץ אצל הסופרים בניו יורק והשיג משם 130 זוגות תפילין עם שני בחורים שיבואו לסייע לו במבצע ההמוני.

למחרת, ביום השני של הוועידה, ישבו מאתיים הנערים במקומותיהם. הרב פלר ביקש ממנהל הארגון בכבודו ובעצמו להפשיל את שרוולו והרב כך את רצועות התפילין על זרועו, בעוד בני הנוער מביטים בהם ועושים כך בעצמם. לאחר ההרצאה מיהר לדווח למזכירות הרבי, כשהוא שש וששמ מההישג היוצא מן הכלל שהגיע אליו.

בעודו משוחח בטלפון עם מזכירו של הרבי, שמע פתאום קול השואל בשקט: "מה יהיה מחר?". התברר שהרבי בעצמו היה על הקו ורצה לדעת, מה יהיה עם הנחת התפילין ביום השלישי של הוועידה? אחרי הרהור קל, הרב פלר ענה כי הוא חושש למתוח את החבל יותר מדי ולכן אינו מבקש זאת מחר. הרבי הגיב ש"החשש במקרה הזה אינו שייך", והרבי לא הסתפק בכך, אלא הורה לו ארבע הוראות: ראשית, לבקש מהנהלת הכינוס לשלב זאת בצורה רשמית גם למחרת. שנית, להציע לנערים לקנות את התפילין בחצי מחיר ולקחת אותם לביתם. שלישית, להזמין את נציגי התקשורת לסקר את האירוע. ורביעית, לארגן מעמד של הדלקת נרות חנוכה בכינוס, בהשתתפות כל בני הנוער ולעיני התקשורת.

להפתעתו הרבה של הרב פלר, השיב מנהל הארגון בהתלהבות להצעתו של הרבי. המנהל התלהב מההצעה שהנערים יקנו את התפילין והצהיר כי הארגון ישלם רבע מהעלות, כך שהנערים ידרשו לשלם רק רבע מחיר. ואכן, הנחת התפילין למחרת הייתה מרשימה ביותר, וכמותה גם הדלקת נרות החנוכה. נציגי התקשורת התלהבו מהמראות, והתצלומים פורסמו כמעט בכל עיתון יהודי בשפה האנגלית...

כדי ליצור חיבור בין העולמות ולמזג בין האלוקות האין סופית לאנשים מוגבלים כמונו, נדרשים שני כוחות יסודיים: **אמת וחסד**. "אמת", פירושה **מה** לעשות ו"חסד" פירושו **איך** לחצות את המגבלות החומריות ולהשיג את המטרה. האמת **מורידה** את רצונו של הקב"ה אל העולם הזה כפי שהוא מתבטא בתורה ומצוותיה, ואילו ה"חסד" עושה את הפעולה ההפוכה ומורה לנו **איך להתעלות ממקומנו** ולהתקרב אל ה'.

וזאת הייתה חלוקת התפקידים בין משה ואהרן: משה היה "איש אלוקים". הוא חי למטה כאילו זה למעלה ומעולם לא חווה את המגבלות החומריות. לכן היה יכול לצוות לנו תרי"ג מצוות מורכבות עם דינים ופרטי דינים, שנשמעים גם היום קשים ביותר לקיום ובוודאי התקבלו כך אז לראשונה.

אהרן לעומתו היה הכוהן הגדול ותפקידו של הכוהן הוא הפוך בדיוק: זאת מנהיגות של **אהבה**, המבקשת **כפרה על עוונותיהם של ישראל**. אהרן חי בתוך העולם החומרי, מבין את המצוקות של האדם וההתנגדויות הקיימות בתוכו לאמת האלוקית ולכן יכול לבקש באהבה רבה זכות על ישראל ולהעביר רחמים עליהם. בעוד שיהודי חוטא היה מתבייש להראות את פניו בפני משה ולהודות בכישלונו מול הקדושה האלוקית המרוממת, הוא היה יכול להיכנס לביתו של אהרן ולשפוך את הלב על המצוקות שלו.

בשנת תש"י, ביקש הרה"ח פאל"ע כהן מבנו הרה"ח ר' יואל, להיכנס אל הרבי ולבקש ברכה עבור קרוב משפחה שהתדרדר מאוד ביראת שמים. הרבי שאל בן כמה הוא, ור' יואל התחיל לחשב את גילו. הרבי אמר לו: "אגיד לך למה אני שואל. אני רוצה לדעת אם הוא ראה את הרבי הקודם כשהוא ביקר בארץ בשנת תרפ"ט". ר' יואל השיב שהוא בוודאי ראה את הרבי הקודם. הפנים של הרבי הרצינו מאוד ואחרי כמה רגעים אמר: "אם ככה, הכול יהיה טוב". וכך הווה.

זה הכוח של משה: הוא התגלות אלוקות בעולם ואין לגביו **מקום למציאות של חטא**. מספיק מבט אחד שלו כדי לזעזע את האדם ולהשיבו בתשובה גמורה. אהרן לעומתו מנהל תהליך אוהב של זיכור, דרכו מתעלה העולם ממדרגתו.

כך מתאר המדרש במילים לבביות את הגדרת התפקידים בין משה ואהרן:

4. שמות רבה ה': נאמר בתהילים: חסד ואמת נפגשו, צדק ושלוש נשקו. [היכן התרחש המפגש בין החסד והאמת? והיכן התקיימה הנשיקה בין הצדק והשלוש?] חסד זה אהרן, שנאמר: וללוי אמר: תומיך ואוריך לאיש חסידיך. ואמת זה משה, שנאמר: לא כן עבדי משה וגו', הוי חסד ואמת נפגשו, כמה דתימא: וילך ויפגשוהו בהר האלוקים. צדק זה משה, שנאמר: צדקת ה' עשה, ושלוש זה אהרן, שנאמר: שלום ובמישור הלך אתו. וזהו שנאמר וילך ויפגשוהו בהר האלוקים ויישק לו.

והנה הגדרה נפלאה בספר הזוהר:

זוהר מצורע כד: משה הוא השושבין מצד המלך... אהרן הוא השושבין מצד המלכה וכל דבריו היו **לרצות את המלך על המלכה ויתרצה המלך עמה**. ועל כן בשביל שהוא שושבינה של המלכה שם דירתו עמה, לתקן הבית ולהשגיח תמיד בדברי הבית.

כעת נוכל להבין את אחד ההבדלים המפורסמים ביותר בין משה ואהרן: כאשר אהרן הסתלק מהעולם, נאמר בתורה שבכו עליו "כל" בית ישראל, ואילו אצל משה, בכו אותו רק "ישראל". מבאר רש"י (דברים לד, ח) כי את משה בכו רק הגברים שלמדו תורה מפיו ואילו את אהרן בכו אנשים ונשים, משום שהיה עושה שלום בין איש לאשתו ובין אדם לרעהו.

אמנם נשאלת השאלה, מדוע משה רבנו לא עסק במשימה כה חשובה של שלום בית? מדוע היא נשמרה לאהרן, עד שהתורה עצמה מעידה כי אהרן **עלה בזה על משה**?

התשובה ידועה (ראו לקו"ש כד/254 ואילך): כדי לעשות שלום, צריך להיות **פחות צודק ולשנות מהאמת**. כדברי המדרש הידועים, שאהרן היה אומר לכל אחד מהצדדים הניצים כי הצד השני רוצה להשלים עימו. הנהגה כזה יכולה להיעשות רק על ידי אהרן, שהוא שושבינא דמטרוניתא. משה, לעומת זאת, הוא ביטוי של אלוקות בטהרתה ולא שייך לגביו פעולה לא הוגנת כזו.

כעת מובן היטב מדוע היו צריכים את שניהם כדי ללכת אל פרעה. כאשר הולכים בשליחות דיפלומאטית אל מלך, צריכים שני כוחות: אחד שיביא לעולם את **המסר האלוקי העליון**, ואחד שהוא מומחה ביחסי ציבור ויודע להביא את זה לעולם בצורה שהעולם **יבין ולא יישבר**.

תורת מנחם תשכ"ג ב עמוד 63: משה הוא בחינת 'אמת', וכיון ש'אמת אמר אל יברא', לכן הוא לא היה באופן של קירוב עם העולם. ואילו אהרן הוא בחינת חסד ו'חסד אמר יברא' ולכן נעשית ההמשכה גם במקום שהוא מלא שקרים. ועפ"ז מובן הטעם שהדיבור לפרעה שקיבל משה מהקב"ה היה צריך לעבור דרך אהרן, כי מצד מידת האמת אי אפשר לרדת עד לפרעה, אלא עניין זה יכול להיות רק על ידי מידת החסד, מידתו של אהרן.

המסקנה מכל זה היא ברורה: בשיחת פרשת שופטים תשנ"א, דיבר הרבי על כך שאנו מבקשים: "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה". שופט הוא מי שרודה את העם לקיים דבר ה', ואילו יועץ הוא דומה לנביאים, שהרגישו את צרכי ישראל ולכן העתירו עבור החיים הגשמיים של ישראל.

הרבי דיבר על כך, שבדורות האחרונים, ראינו אצל נשיאי חב"ד התכללות בין שני העניינים ורבותינו נשיאנו הם גם "שופטים" המביאים את דבר ה' לעולם וגם "יועצים" המרגישים את מצוקתו של כל איש מִישראל.

עניין זה יהיה בגלוי אצל משיח צדקנו, שישלב בתוכו את שתי התכונות הללו ולכן מתחזקת הבקשה והתחינה: "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה" במהרה בימינו.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת ציפורה פייגה**